

meau conservatoare, se preda un fel de a declama versul, nedepășit în ridicol decît de aceea ce în aceleași conservatoare se numea *bel canto*. Hăulea tenorul, mormăia basul și cotcodăcea soprana, dar ceea ce spuneau, ei știau (cînd știau). Constantin Nottara, tipul marelui actor de modă veche, declama și el, dar, vorba lui Caragiale, *il prindea*. Elevii și imitatorii, se înțelege că făceau la fel, numai că *nu-i prindea*. De la declamația sforăitoare, îndrumătorii tinerilor veleitari la scenă au căzut în excesul contrar. Ei pretindeau să se articuleze versul cu tonul cu care ceri un trabuc la debit sau o scobitoare la birt. Nu mai știu cărui gogoman la dezordinea zilei i-a fulgerat prin scăfirlie că interpretarea ideală a versurilor e aceea în care versul e debitat ca proză și că ritmul și rima trebuie camuflate pentru a reda numai *sensul*. Gogomănia a prins („un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire!“). Această inepărabilă gogomănie i-a dat prilej cinicului Bogdan-Pitești să spuie, după premieră, autorului unui poem original, frumos versificat :

— E bună, tipule (piesa !), păcat că nu-i în versuri... se preta subiectul !

✱

Dar între a vocifera versurile și a le desbrăca de fireștile lor podoabe, e preferabilă, cred, o scandare inteligentă, într-un tempo al cărui secret numai talentul îl poate dibui. În ce mă privește, ori de cite ori văd pe scenă cite-un energumen teatral schilodind picioarele versurilor și escamotînd rimele replicii sale, îmi amintesc de-o lecție pe care am primit-o în tinerețe și pe care n-o uit :

În anul 1916, îmi făceam stagiul militar ca elev teterist, la școala de artilerie, geniu și marină, din calea Griviței. Se răspindise printre elevii școlii moda de a-și atirna de găetanul de lă buzunarul stîng al vestonului, o așa numită „moselle“, de argint, cu care înlocuiau fluierul reglementar. Această „moselle“ nu era decît o imitație miniaturală a *telului* cu care bucătarii bat frișca și ouăle pentru omletă. Servea la scoaterea gazelor din șampanie, prin învîrtire. Îmi procurasem și eu una și eram foarte mîndru de ea. O dată, aflindu-mă la un local de noapte cu niște fabricanți de șampanie, îndată ce mi s-a umplut cupa,

introduc instrumentul în ea și-ncep să-nvîrt. Unul din ei mă privea compătimitor :

— Apoi bine, domnule, îmi zice, patru ani ne căznim noi să aducem această băutură în starea pe care o vezi, și dumneata, prin citeva învîrtituri, o dai cu patru ani înapoi. De ce să te obosești transformînd șampania în vin ? Nu-ți place ? Cere vin !

I-am urmat sfatul.

Actorii care transformă versul în proză nu fac altceva.

Urma-vor ei însă sfatul meu ?

Mihai Popescu

Vorbeam dăunăzi cu un proaspăt student al Institutului de Teatru, care-mi spunea că a „auzit“ de Mihai Popescu...

Studentul era din provincie și a venit mult prea tirziu la București. Sau mai adevărat, Mihai Popescu a murit mult prea curînd. În plină maturitate artistică, promisiunile actorului, pedagogului și omului s-au risipit. Cred că a fost prima oară cînd Mihai Popescu nu s-a ținut de cuvînt.

Teatrul romînesc a suferit multe pierderi în ultimul timp, dar — într-un fel — nici una ca a lui Mihai Popescu. Lumea teatrului era consternată. Nu înțelegea moartea aceasta, nedreaptă. Și năprasnică. Toți îl așteptau în stal, în școală, sau în viață. Să-l aplaude sau să învețe.

Studentul cu care vorbeam, doar „auzise“ de Mihai Popescu. A pierdut și mai mult, chiar dacă n-a suferit. Și iată de ce : Mihai Popescu a fost un exemplu strălucit de actor. Talentele sale, calitățile scenice erau dublate de o disciplină și o școală fără reproș. Relațiile sale cu rolul, cu regia, cu colegii erau inimitabile. Ar trebui imitate !

L-am cunoscut în *Strigoii*, unde, alături de marea artistă Mărioara Voiculescu, realiza un Oswald de neuitat. Pe atunci, nici nu bănuiam că am să urc și eu vreodată pe scenă. Nu bănuiam că am să am bucuria să dau mina cu Mihai Popescu, că am să-i ascult cursurile, că am să am nenumărate prilejuri să-l prețuiesc, să-l admir, să stau un an — aproape zi de zi — lingă catedra lui de la Institutul de Artă Cinematografică.

La Teatrul Național, Petru Comarnescu ținea o conferință cu ilustrări făcute de actori. A fost a doua oară cînd l-am ascultat pe Mihai Popescu. Citea din Edgar Allan

Poë : „Corbul“. De atunci am început să nu-l mai uit. Avea ochii aceia înțelepți, puțin triști și în colțul gurii — bun și ironic — surisul. Fără urmă de patos, dîct și metalic, simplu și înțelegător, ne dăruia un Poë neprețuit.

De aici, mi s-a tras a treia întîlnire. De astă dată în Institutul de Teatru. Eram în anul II. Mihai Popescu m-a salutat. Și-a scos pălăria.

Îi spuneam studentului că n-am apucat niciodată să-l salut primul pe Mihai Popescu. Și socot că nu din neobrăzarea mea. Mihai Popescu era de o politețe fără seamăn.

Pe scenă cu el, la Municipal, în *Pace pe pămînt*. Juca rolul principal. Ultimele repetiții înainte de premieră, ca totdeauna, în mare tensiune. „Nu poți să știi — îi spuneam studentului — cită răbdare obstinată, cit efort fără protest, am văzut la el. Noi, tinerii, figuram agitat. Aveam draci! Mihai Popescu care juca și la Teatrul Giulești — dacă nu mă înșel — și trebuia să plece, repeta cu o conștiințiozitate și o seriozitate pe care aș dori să le dobîndesc. Pe drama finală a personajului, în sala tribunalului, un reporter fotografic, într-un jersu, violent de galben, se scâlmbăia. Reporterul eram eu! Mihai Popescu mi-a spus — și numai mie — că e de părere că publicul nu trebuie să ridă pe acest final. Că fac bine ce fac, dar... Și a zîmbit. Cită dreptate avea!“

Mi-amîntesc silueta lui zveltă, fără afecție, în drum spre Institutul de Artă Cinematografică. Călcam stingaci lingă pașii lui firești. Eram asistentul lui!

Clasa a fost la început intimidată de omul acesta care nu „arăta“ cum să joci, ci numai stimula. Mihai Popescu citise mult și umblase prin școli. Pe Stanislavski îl cunoștea într-adevăr. Și nu numai pe el. Iubea clevei lui, dar nu arăta. În examene nu-și apăra clasa. Adică în cazul unora în care credea, argumenta. Dacă nu, era de o blindă intransigență. Vreau să spun că nu era în stare să fie rău și de aceea n-a susținut vreodată false talente. Am văzut acum cinci ani, cînd a murit, lacrimile elevilor sau ale foștilor elevi. Înțeleseseră toți.

(Acum știi — i-am spus studentului — de ce ai venit mult prea tirziu la București, sau, mai adevărat, de ce a murit mult prea curînd Mihai Popescu?)

Tudorel POPA

Două genuri diferite

Spectatorii bucureșteni sînt „invitați“ să devină specialiști în arta arenei de circ. După artiștii sovietici, artiștii ciroului german „Aeros“ au prezentat un program bogat. A fost ușor identificabilă concepția artistică în alcătuirea unui program specific. (Un scurt prolog sugestiv făcea chiar aluzie la tradițiile imemorabile ale genului.)

Cercul „Aeros“ are un program echilibrat, alcătuit în egală măsură din numere de acrobație și altele de dresaj. Ca o trăsătură specifică modernizării, ne-au fost prezentate numeroase inovații tehnice, bazate pe mecanisme uneori destul de complicate. „Greutatea specifică“ ciroului a dat-o însă prezența în manej a animalelor dresate și mai cu seamă a elefanților și leilor. Fără a prezenta „numere“ extraordinare, „Aeros“ a adus în arenă un program destul de variat și complex.

O insuficientă popularizare ne-a anunțat prezența în București a unui grup de artiști sovietici de estradă.

Am reținut variata și interesanta prezență a programului, din care făceau parte: un poem de Maiakovski, jongleri, acrobați, muzică lirică, un scamator, un scheci, o acrobație, un prestidigitator.

Colectivul artiștilor moscoviți s-a făcut remarcat printr-o uimitoare precizie, printr-o prospețimea cu care fiecare interpret și-a executat numărul cu o perfecțiune ce trăda o rutină excepțională. Artiștii sovietici s-au integrat perfect genului estradistic — ca să-l numim așa — de muzic-hol, bazat mai ales pe originalitatea unor execuții cel mai adesea acrobatică. E un program „de sală“, cum îl numesc specialiștii, un spectacol odihnitor și optimist totodată.

„Numărul tare“ al programului îl constituie evoluția prestidigitatorului și iluzionistului Tai-pe. Posedînd o recuzită luxuriantă, pînă la urmă însă accesorie unei măiestrii și virtuozității unice, scamatorul a făcut o risipă de fantezie, grefată într-un decor bogat, oriental. A fost o adevărată lecție, de la care „specialiștii“ noștri ancorați în programe învechite au numai de învățat.